

IJTIMOIYLASHUV – IJTIMOIIY PEDAGOGIK JARAYON

*Shakarova Nasiba Sayxalbek qizi- University of Management and Future
Technologies universiteti, S313-22- gurux talabasi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ijtimoiylashuv tushunchasi, uning inson hayotidagi o'rne va ijtimoiy pedagogika bilan bog'liqligi keng yoritiladi. Ijtimoiylashuv jarayonining asosiy bosqichlari – oilaviy, ta'lim muassasalari, do'stlar va ommaviy axborot vositalari orqali shakllanishi tushuntiriladi. Shuningdek, ijtimoiy pedagogikaning bu jarayonga ta'siri, uning asosiy vazifalari va insonning jamiyatga moslashishida o'ynaydigan roli muhokama qilinadi. Maqolada ta'lim va tarbiya jarayonining rivojlanishi, shaxsiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlash hamda ijtimoiy adolatni ta'minlash masalalariga ham alohida e'tibor qaratilgan.*

Kalit so'zlar: *Ijtimoiylashuv, jamiyat, shaxsiy rivojlanish, ijtimoiy pedagogika, ta'lim, tarbiya, ijtimoiy institutlar, madaniyat, ijtimoiy adolat, ijtimoiy muhit.*

Kirish

Ijtimoiylashuv – insonning jamiyatga qo'shilishi va unda faol ishtirok etishi uchun zarur bo'lgan bilim, tajriba va ko'nikmalarni o'zlashtirish jarayonidir. Ushbu jarayon hayot davomida sodir bo'lib, insonning shaxs sifatida shakllanishiga bevosita ta'sir qiladi.

Ijtimoiylashuv tufayli inson jamiyatning qadriyatlarini, madaniyati va odo-axloq me'yorlarini o'rganadi, o'zining jamiyatdagi o'rnini anglaydi. Ushbu jarayon oilada boshlanib, maktab, do'stlar, ish joyi, ommaviy axborot vositalari va boshqa ijtimoiy institutlar orqali davom etadi. Ijtimoiy pedagogika esa bu jarayonni boshqarish va insonning jamiyatga samarali moslashishiga ko'mak berish bilan shug'ullanadi.

Ijtimoiylashuv va uning asosiy xususiyatlari

Ijtimoiylashuv – bu insonning atrof-muhit bilan o'zaro munosabatga kirishishi, jamiyatda o'z o'rnini topishi hamda turli ijtimoiy rollarni egallashi

jarayonidir. Ijtimoiylashuv natijasida odamlar jamiyatdagi qoidalarni, urf-odatlarini va axloq me'yorlarini o'zlashtiradilar. Ushbu jarayon turli bosqichlarda sodir bo'ladi va insonning yoshiga, ijtimoiy muhitiga hamda shaxsiy tajribalariga qarab har xil kechadi.

Oila – ijtimoiylashuvning birinchi va eng muhim institutidir. Bola hayotining dastlabki yillarida ota-ona va qarindoshlaridan asosiy bilim va tajribalarni o'rganadi. Ular orqali bola nutqni rivojlantiradi, muomala madaniyatini shakllantiradi, asosiy axloqiy qoidalarga rioya qilishni o'rganadi. Ota-onalar bolaga jamiyatning qadriyatlarini singdiradi va ularning shaxsiyati shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Maktab va ta'lim muassasalari orqali ijtimoiylashuv

Bolaning jamiyatga moslashishida maktab va ta'lim muassasalari katta ahamiyatga ega. Bu yerda bola nafaqat akademik bilimlarni egallaydi, balki o'zaro muloqot qilishni, jamoada ishlashni, hamkorlik va raqobat muhitida harakat qilishni o'rganadi. O'qituvchilar va sinfdoshlari bola uchun yangi ijtimoiy muhit yaratadi, bu esa uning dunyoqarashini kengaytiradi.

Do'stlar va jamiyat orqali ijtimoiylashuv

Do'stlar va yaqin tanishlar insonning ijtimoiylashuv jarayonida katta ta'sir ko'rsatadi. Ularning fikrlari, xatti-harakatlari va qiziqishlari odamning shaxsiyati shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Odamlar do'stlari orqali jamiyatdagi o'z o'rnini tushunadi va shaxsiy munosabatlarni rivojlantirishni o'rganadi.

Internet, televizor, gazeta va ijtimoiy tarmoqlar bugungi kunda ijtimoiylashuvning muhim manbalaridan biri hisoblanadi. Ommaviy axborot vositalari orqali odamlar jamiyatdagi muhim voqealar, madaniyat va turmush tarzi bilan tanishadilar. Ularning ta'siri shaxsning fikrlash tarzi va xulq-atvoriga sezilarli darajada ta'sir qilishi mumkin.

Ijtimoiy pedagogikaning roli va vazifalari

Ijtimoiy pedagogika ijtimoiylashuv jarayonini tartibga solish va insonning jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam berish bilan shug'ullanadi. U shaxsning tarbiyasi va rivojlanishiga ta'sir ko'rsatadigan ijtimoiy omillarni o'rganadi va boshqaradi.

Ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifalari:

- Ijtimoiy pedagogika insonning ijtimoiy muhitga moslashishiga va o'zining imkoniyatlarini maksimal darajada rivojlantirishiga ko'mak beradi. Yoshlar va bolalar uchun turli tarbiyaviy dasturlar ishlab chiqilib, ularning to'g'ri yo'nalishda rivojlanishi ta'minlanadi.
- Ijtimoiy pedagogika turli qatlamlardan bo'lgan insonlarning jamiyatga moslashishi va teng imkoniyatlarga ega bo'lishini ta'minlashga harakat qiladi. U ijtimoiy tengsizlikni kamaytirish va hamma uchun bir xil sharoit yaratishga qaratilgan faoliyatni olib boradi.
- Ijtimoiy pedagogika nogironlar, yetim bolalar, kam ta'minlangan oilalar, jinoyat sodir etgan shaxslar va boshqa ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlarni qo'llab-quvvatlash bilan shug'ullanadi. Ularning jamiyatga moslashishiga yordam berish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqiladi.

Muammoli guruhlarga yordam berish

Ijtimoiy pedagogika nogironlar, yetim bolalar, kam ta'minlangan oilalar, jinoyat sodir etgan shaxslar va boshqa ijtimoiy himoyaga muhtoj guruhlarni qo'llab-quvvatlash bilan shug'ullanadi. Ularning jamiyatga moslashishiga yordam berish uchun maxsus dasturlar ishlab chiqiladi.

Ijtimoiy pedagogika nafaqat o'qitish bilan, balki shaxsning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishini ham ta'minlaydi. Ta'lim muassasalarida yoshlarni kelajak hayotga tayyorlash, ularga kasbiy yo'nalish berish va jamiyatning faol a'zosi bo'lishiga ko'maklashish ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifalaridan biridir.

Xulosa

Ijtimoiylashuv inson hayotining ajralmas qismi bo'lib, u shaxsning jamiyatga qo'shilish jarayonini ifodalaydi. Ushbu jarayon insonning shaxsiy rivojlanishi va jamiyatga moslashishini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Ijtimoiy pedagogika esa bu jarayonni tartibga solib, insonning shaxsiy va kasbiy rivojlanishiga yordam beradi. Jamiyatning taraqqiyoti uchun har bir insonning to'g'ri ijtimoiylashuvi muhimdir. Shu sababli, ijtimoiy pedagogika ta'lim va tarbiyani rivojlantirish orqali insonlarning jamiyatga moslashishiga ko'mak berishda davom etishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sulaymon Amirqulovich Xaydarov. (2024). O'quvchilarni tarbiyashda ijtimoiy fanlarni o'qitishni didaktik imkoniyatlari. SCIENCE AND EDUCATION SCIENTIFIC JOURNAL. 5.1.B.271-275.
2. Хайдаров, С. (2023). Pedagogik faoliyatda o'qituvchi o'zida kompetentlik sifatlarini shakillantirishi. Цифровизация современного образования: проблема и решение, 1(1), 64–67.
3. Хайдаров, С. А. (2023). ТАРИХ ДАРСЛАРИДА САНЪАТ АСАРЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ УСУЛЛАРИ. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 3(1/2), 92-96.
4. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
5. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
6. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
7. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
8. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.